

ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ

Γιώτα Κριλή

Μέρος 10ο

Ζωγράφιζε στον πίνακα τη σημαία τους, που είχε την εικόνα του Φοίνικα να αναγεννάται από τις στάχτες του. ΕΚ ΤΗΣ ΚΟΝΕΩΣ ΜΟΥ ΑΝΑΓΕΝΝΩΜΑΙ. Τους διάβαζε με πάθος την ορκωμοσία τους και ριγούσαν από συγκίνηση.

Ένωσαν δέος και περπφάνεια που ακολουθούσαν τα βήματά τους και το τραγούδι τους ζωήρεψε.

- Με το συμπάθιο, κύριε ανθυπολοχαγέ, είσαστε δάσκαλος;

- Πώς το καταλάβατε; είπε χαμογελώντας.

- Μας θυμίζετε τον αγαπητό μας δάσκαλο, τον κύριο Ελεφάντη. Είναι Αρκάς, ξάδερφος του πολιτικού Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Μήπως τον γνωρίζετε;

Όχι. Εγώ είμαι νησιώτης. Όμως, εκτιμώ τα προγράμματα του κυρίου Παπαναστασίου.

Ήταν ένα μελαχρινό σγουρόμαλλο, ψηλόκορμο παλικάρι ο νησιώτης διμοιρίτης.

Κάποτε το τρένο σταμάτησε. Είχαν φτάσει στο Νάρες (Φιλαδέλφεια) έξω από την πόλη της Θεσσαλονίκης.

Τους οδήγησαν στο στρατόπεδο που ήταν σε ύψωμα. Είχε συννεφιά και έκανε κρύο. Γύρω τους ήταν και άλλα στρατόπεδα, Άγγλων, Γάλλων, Ιταλών, Ρώσων με τις σημαίες τους, το καθένα φραγμένο ξεχωριστά με αγκαθωτό συρματόπλεγμα. Η περιοχή ολόκληρη έμοιαζε σαν απέραντο στρατόπεδο με τους επιπρόσθετους καταυλισμούς των πληγέντων. Είχαν ακούσει για την καταστροφή της Θεσσαλονίκης από την πυρκαγιά τον περασμένο Αύγουστο. Όμως, σαν αντίκρισαν την κατεστραμμένη πόλη, ένιωσαν σφίξιμο στο στήθος.

- Κάνκε και ο ναός του Αγίου Δημητρίου. Κάνκαν και όλες οι τράπεζες. Η πυρκαγιά ισοπέδωσε σχεδόν όλο το κέντρο, τους πληροφόρησε ο διπλανός.

- Το διαβάσαμε κι εμείς στις εφημερίδες. Αλλά σου ραγίζει την καρδιά να την βλέπεις έτσι μαύρη κι άραχλη, είπε ο Αριστείδης.

- Ο Μαστροπάν, καλή του ώρα, έλεγε ότι η Θεσσαλονίκη είναι η «Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων», σχολίασε ο Νικήτας.

- Βεβαίως, εφόσον η μεγαλύτερη κοινότητα στον πληθυσμό της είναι οι Εβραίοι. Έπειτα είναι και η γενέτειρα του Μέγα Αλέξανδρου.

- Εγώ έχω ακούσει ότι, πριν την ανακτίσσουμε εμείς το 1912, ήταν μια «Τουρκόπολη» με κατοίκους από κάθε καρδιάς καρύδι.

*

Μπήκαν σε εντατικά γυμνάσια. Έπρεπε να σκληραγωγηθούν και να μάθουν πώς να χειρίζονται τα νέα όπλα. Να χρησιμοποιούν οπλοπολυβόλα, οπλοβομβίδες, χειροβομβίδες σε διάφορες στάσεις: όρθιοι, οκλαδόν, κωλοκαθιστοί, ανάσκελα, συρόμενοι με την κοιλιά, τρέχοντας. Κυλιόνταν μες στις λάσπες και γίνονταν αγνώριστοι. Τους έπιαναν τα γέλια που δεν γνώριζε

ο ένας τον άλλον έτσι μασκαρεμένοι που ήταν. Η ψύχρα ανακούφιζε τα ξαναμμένα, αποκαμωμένα τους κορμιά. Οι Γάλλοι εκπαιδευτές αγρίευαν και έβαζαν τις φωνές. Ένας γαλλομαθής φαντάρος είπε ότι βλαστημούσαν κιόλας. Έπειτα από τρεις εβδομάδες τέλειωσαν τα γυμνάσια και τους έδωσαν δυο μέρες ανάπαυση πριν αναχωρήσουν για το μέτωπο. Χόρτασαν τον ύπνο και αποφάσισαν να βγουν σεργιάνι. Συμβουλευτήκαν το διμοιρίτη τους. «Θα σας κάνω παρέα», τους είπε και χάρηκαν.

Ήταν μια πρώιμη ανοιξιάτικη μέρα και περπατούσαν ανάμεσα στα στρατόπεδα. Τα γαλλικά, που στέγαζαν τη Συμμαχική Στρατιά της Ανατολής (Allied Army of the Orient), ήταν και τα μεγαλύτερα. Σταμάτησαν απότομα και περιεργάζονταν τους Αφρικανούς στρατιώτες. Πρώτη φορά αντίκριζαν μαύρους. Ο Νικήτας σκούνησε τον Αριστείδη ψιθυρίζοντας: «Θα σε φάει ο αράπης». Ο διμοιρίτης χαμογέλασε. «Με το συμπάθιο, έτσι μας λέγανε όταν ήμασταν μικρά παιδιά και κάναμε ζαβολιές». «Δυστυχώς, έτσι λέγανε και σε μένα. Όμως, δεν είναι ανθρωποφάγοι οι άνθρωποι». «Είναι εύσωμοι», παρατήρησε ο Αριστείδης.

- Κύριε ανθυπολοχαγέ, είσαστε αμυνίτης;

- Βεβαίως.

- Να σας συστηθούμε, λοιπόν. Εμένα με λένε Νικήτα κι απ' εδώ ο Αριστείδης. Είμαστε σταυραδέρφια από την Αρκαδία.

- Χαίρω πολύ. Ονομάζομαι Ηλίας Τσαμάκος.

Στο αγγλικό στρατόπεδο γινόταν μεγάλος σαματάς. Κάμποσοι φαντάροι ήταν σκυμμένοι πάνω από κάτι κινούμενες κελώνες και τις ενθάρρυναν φωνάζοντας να παραβγεί η μια την άλλη.

- Βρε τους μπαγάσπδες! αναφώνησε ο Νικήτας.

- Έχουμε κι εμείς κελώνες. Όμως, μόνο τα καβούρια βάζουμε να παραβγαίνει το ένα τ' άλλο, πρόσθεσε ο Αριστείδης.

- Η ανάγκη είναι η μπτέρα της εφεύρεσης. Γίνονται επινοητικοί οι Άγγλοι για να σκοτώνουν τη βαρυστημάρα τους. Όπως γνωρίζετε, το βαλκανικό μέτωπο θεωρείται δεύτερο πεδίο μάχης. Πολλοί από τους στρατιώτες της Αντάντ, που δεν πολεμούν, ασχολούνται με την οικοδόμηση νέων δρόμων και χαρακωμάτων. Όμως, τους μένει περίσσιος χρόνος. Παίζουν ποδόσφαιρο κι άλλα παιχνίδια. Τους αρέσει ο αθλητισμός. Σοφίζονται και κούρσες με κελώνες. Έχω ακούσει ότι καλλιεργούν και κήπους. Τους αναφέρουν χλευαστικά με το παρατσούκλι «οι κηπουροί της Θεσσαλονίκης».

- Μπράβο τους! Ευχαριστούμε, κυρ-δάσκαλε. Συγγνώμη, κύριε ανθυπολοχαγέ. Κατέβηκαν στην πόλη και περπατούσαν στην παραλία. Ένωσαν να βρίσκονται σε έναν κόσμο αλλόκοτο. Μαγαζιά με πινακίδες γραμμένες σε ξένες γλώσσες, στρατιωτικοί από διάφορες φυλές και εθνότητες με διαφορετικές και ποικιλόχρωμες στολές, γυναίκες ξένες με κοντά μαλλιά να πίνουν καφέ παρέα με άνδρες. Στο

περίπερο μέτρησαν εφτά ξενόγλωσσες εφημερίδες. Έξω από τον Λευκό Πύργο ο διμοιρίτης τούς εξηγούσε:

- Επί Τουρκοκρατίας λειτουργούσε ως φρούριο και ως φυλακή. Όμως οι Αγγλογάλλοι, που έχουν και αρχαιολόγους μαζί τους, τον μετέτρεψαν σε μουσείο για να στεγάσουν τα ευρήματα από τις ανασκαφές των έργων οχύρωσης και οδοποιίας.

- Και στο δικό μας χωριό τ' αλέτρι βγάζει συχνά σπασμένα αρχαία. Εγώ βρήκα ένα πλήνιο λυχνάρι ατόφιο, είπε ο Νικήτας.

Ο Αριστείδης αγνάντευε το λιμάνι με τα αραγμένα πλοία και σχολίασε:

- Εμείς δεν έχουμε μπει σε καράβι. Είμαστε βουνίσιοι.

- Λοιπόν, σας καλώ από τώρα, σαν τελειώσει ο πόλεμος, να έρθετε στο νησί μου και να γνωρίσετε από κοντά τη θάλασσα, πρότεινε ο διμοιρίτης.

- Σας ευχαριστούμε, κύριε ανθυπολοχαγέ. Θα μπορούσαμε να έρθουμε με το καλό στην επιστροφή, πριν ταξιδέψουμε για το χωριό.

- Καλή ιδέα, πρόσθεσε ο Νικήτας.

*

Την άλλη μέρα τους κούρεψαν με την ψιλή μηχανή, τους έδωσαν καινούριες φορεσιές, εσώρουχα και αρβύλες και τους φόρτωσαν με τον εξοπλισμό του πολέμου που συμπεριλάμβανε σκαπανικά και συρματοψάλιδα.

- Δεν μας δίνουν κάνα γιαταγάνι να πάρουμε κουράγιο, είπε σκωπικά ο Νικήτας και γέλασαν.

- Μάλλον για νεκροθάφτες πάμε. Θ' ανοίγουμε τάφους για τους Γερμανοβούλγαρους, πρόσθεσε ο Αριστείδης.

Παρέλασαν κορδωτοί, με τον βαρύ οπλισμό τους, μπροστά από τους επίσημους, καθώς η γαλλική μπάντα σήμαινε το βήμα. Κατευθείαν, όπως ήταν συντεταγμένοι σε τετράδες, πήραν τη στράτα για το μέτωπο τραγουδώντας. Μετά από λίγες ώρες ποδαρόδρομο, το τραγούδι τους σίγησε από την κούραση. Περπατούσαν μέρα-νύχτα, ανήφορο κατήφορο, μπαίναν και σε χωριά που ήταν ολοσχερώς κατεστραμμένα. Ένωσαν αγανάκτηση καθώς αντίκριζαν καμένα σπίτια, πορτοπαράθυρα που έχασκαν, και συνάμα αβγάτινε η οργή τους ενάντια στον εχθρό.

Έπειτα ήρθε διαταγή να περπατούν μόνο τις νύχτες για ασφάλεια. Το σκοτάδι τους προστάτευε από το μάτι του εχθρού. Λούφαζαν σε ρεματιές και χαντάκια, όπου έσπιναν τα αντίσκηνα και κοιμόντουσαν κάτω από τις φυλλωσιές των δέντρων και τη συναυλία των πουλιών. Σαν χόρταιναν τον ύπνο άρχιζαν την καθαριότητα. Λούζονταν στα καθάρια νερά των ρυακιών, ξυρίζονταν και ξεψειριάζονταν. Ο Νικήτας είχε ένα καθρεφτάκι και μαστόρευε το μουστάκι του σιγοτραγουδώντας:

Στη λιθόχτιστη τη βρύση

πότιζε τα ζα,

σέκωσε το μισοφόρι

και πλιτς-πλατς

τα πόδια της τα τσινετιά.

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Την άλλη μέρα τους κούρεψαν με την ψιλή μηχανή, τους έδωσαν καινούριες φορεσιές, εσώρουχα και αρβύλες και τους φόρτωσαν με τον εξοπλισμό του πολέμου που συμπεριλάμβανε σκαπανικά και συρματοψάλιδα.